

CZU 343.359.2

EFECTUAREA INTERCEPTĂRIILOR ÎN CAZUL CERCETĂRII INFRAȚIUNILOR FISCALE

Florin Ilie LICĂ,
doctorand Facultatea de Drept, ULIM

REZUMAT

În vederea documentării activității ilicite a persoanelor suspecte de comiterea evaziunii fiscale, organele de urmărire penală, conform prevederilor Codului de procedură penală a României (Titlul IV, capitolul IV din Partea Generală) pot să utilizeze metode speciale de supraveghere sau cercetare (măsuri speciale de investigații, conform secțiunii a 5-a, Capitolul III, Titlul IV CPP RM). Aceste metode ocupă un loc important în investigarea și probarea evaziunii fiscale, întrucât, de multe ori, în cazul comiterii unor astfel de fapte, stabilirea împrejurărilor comiterii acesteia, a situației de fapt, a formelor de participare la comitere nu se poate realiza doar prin administrarea unor mijloace de probe clasice, uzuale.

Cuvinte-cheie: evaziune fiscală, interceptări, încuviințare prealabilă, mandat de supraveghete tehnică, proces-verbal de redare, organ de urmărire penală.

PERFORMANCE OF INTERCEPTIONS IN THE FIELD OF FISCAL CRIMES RESEARCH

SUMMARY

In order to document the illicit activity of persons suspected of committing tax evasion, criminal investigating bodies may, in accordance with the provisions of the Criminal Procedure Code of Romania (Title IV, Chapter IV of the General Part), use special surveillance or research methods (special investigative measures, according to Section 5, Chapter III, Title IV CPP RM). These methods occupy an important place in investigating and proving the tax evasion, since, often, in the event of such acts, the determination of the circumstances of its committing, the factual situation of the forms of participation in the commission can not be achieved only by administering to classic, usual means.

Keywords: tax evasion, interceptions, prior consent, mandate of technical supervision, playback report, criminal investigation officer.

Interceptării sistemelor informatice și de telecomunicații este prevăzută în legislațiile tuturor statelor democratice [1, p.359-386], însă trebuie de avut în vedere respectarea dispozițiilor art.8 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, care consacră dreptul la respectarea vieții private și de familie, urmărind apărarea individului împotriva oricărei ingerințe arbitrare al puterii publice în exercitarea acestui drept [2, p.591-695]. Potrivit art.8 paragraful 2 din Convenție, nu este admis amestecul unei autorități publice în exercitarea acestui drept decât în măsura în care acest amestec este prevăzut de lege și dacă constituie o măsură care, într-o societate democratică, este necesară pentru securitatea națională, siguranța publică, bunăstarea economică a țării, apărarea ordinii și prevenirii faptelor penale, protejarea sănătății sau a moralei ori protejarea drepturilor și libertăților altora.

Codul de procedură penală cuprinde o serie de prevederi în vederea reglementării scopului procesului penal, printre care și dispoziții privind așezarea sistemului probator pe principiile libertății probelor și a liberei lor aprecieri. Astfel, probele nu au o valoare dinainte stabilită, aprecierea fiecărei probe realizându-se de către organele de urmărire penală sau instanța de judecată, în urma examinării tuturor probelor administrate, iar pe de altă parte, mijloacele de probă obținute în mod ilegal nu pot fi utilizate în procesul penal [3, p.170-171].

Art.139 Cod de procedură penală al României dispune că interceptările și înregistrările comunicațiilor și convorbirilor pot servi ca mijloace de probă doar dacă din conținutul lor rezultă fapte sau împrejurări de natură să contribuie la aflarea adevărului. Acestea nu constituie probe prin simpla lor efectuare, ci numai dacă se consemnează într-un act procesual, respectiv procesul-verbal

de redare și dacă rezultă probe sau împrejurări de natură să contribuie la aflarea adevărului [4, p.288].

Literatura de specialitate definește termenul de "interceptare" drept surprinderea și controlul unei convorbiri sau comunicații cu ajutorul unor mijloace tehnice, în timp ce "înregistrarea" implică activitatea de imprimare, pe orice suport, a unor astfel de convorbiri sau comunicări. Literatură de specialitate a definit interceptarea ca fiind intervenția organelor autorizate în orice fel de convorbiri sau autorizații telefonice sau în orice mijloc electronic de comunicare, care implică ideea confidențialității între cei care o efectuează [5, p.397].

Metode aplicate și materiale utilizate. În procesul cercetării științifice și pregătirii articolului dat au fost utilizate mai multe metode, cum ar fi: sistemică, logică, analitică, comparativă etc. În calitate de suport empiric au servit rezultatele obținute în urma studiului a peste

300 de cauze penale de evaziune fiscală, efectuat după un chestionar elaborat special, de asemenea experiența acumulată de autor în calitate de ofițer de urmărire penală la cercetarea a peste 500 de cauze penale privind încălcarea legislației fiscale și vamale, precum și datele interviurilor a 100 de persoane din rândul ofițerilor de urmărire penală, procurorilor și judecătorilor, care au investigat, condus cercetări și examinat cauze penale pe categoria dată de infracțiuni.

Conținut de bază. Utilizarea interceptărilor și înregistrărilor audio sau video în probarea faptelor de evaziune fiscală reprezintă un subiect de actualitate, în condițiile în care, în ultimii ani, tehnologiile informației și comunicației au mărit considerabil capacitatea de colectare și procesare a informațiilor.

Având în vedere evoluția modalităților de investigație în procesul penal, protecția bugetului de stat a devenit o prioritate a legiuitorului.

Noțiunea de interceptare a comunicațiilor și convorbirilor implică intervenția organelor autorizate în orice fel de convorbiri sau comunicații telefonice sau prin orice mijloc electronic de comunicare, nesupuse publicității, care implică ideea de confidențialitate între cei care o efectuează, precum și cele prin e-mail, fax, etc.

Pentru a obține astfel de mijloace de probă, organele de urmărire penală sunt nevoite să desfășoare activități complexe, care implică urmărirea și identificarea persoanelor vizate în diferitele medii pe care le frecventează, a activităților întreprinse, a persoanelor cu care intră în contact, surprinderea lor în ipostaze utile cauzei, amplasarea de camere de supraveghere ascunse în locurile în care aceștia trăiesc, le frecventează sau își desfășoară activitatea.

Aceste mijloace de probă au fost apreciate ca reprezentând o modernizare a sistemului probatoriu în procesul penal, subliniindu-se că posibilitățile de trucare a înregistrărilor sunt contracarate prin măsurile de prevenire și de verificare a acestora [6, p.364].

Prin intermediul interceptărilor

comunicărilor organele de urmărire penală vor urmări stabilirea legăturilor existente între participanții la săvârșirea infracțiunilor de evaziune fiscală; identificarea persoanelor cu drept de decizie în cadrul întreprinderilor, firmelor, societăților comerciale implicate în săvârșirea infracțiunii de evaziune fiscală, întrucât sunt foarte multe situațiile în care administrarea faptică a unei societăți este realizată de o altă persoană decât administratorul scriptic al acesteia; stabilirea existenței unui grup infracțional organizat și ierarhia acestuia, identificarea persoanelor care sprijină participanții la infracțiune; identificarea circuitului real al mărfurilor/bunurilor care fac obiectul tranzacțiilor comerciale (situația achizițiilor și livrărilor succesive, naționale sau intracomunitare, uneori prin interpunerea unor societăți fantomă); identificarea documentelor aferente transportului de mărfuri care pot avea o aparență de legalitate; identificarea persoanelor ce conduc unitatea respectivă, conducerea contabilității și stabilirea implicării acestora în activitatea infracțională; stabilirea locurilor în care sunt transportate și depozitate bunurile ce formează obiectul infracțiunilor de evaziune fiscală, precum și a locurilor în care se găsesc documentele financiar-contabile, etc.

Rolul mijloacelor de probă între care se numără și înregistrările audio-video a crescut exponențial, iar valoarea acestora rezidă, din aceea că acestea pot fi considerate drept probe imediate, nu mediate, în măsura în care astfel sunt dezvăluite împrejurări sau acțiuni, ce confirmă anumite fapte de evaziune fiscală.

Pot fi interceptate și înregistrate convorbirile de orice fel, atât cele directe, cât și cele purtate prin intermediul oricăror mijloace de telecomunicații ori al sistemelor informatice, iar condițiile și modalitățile de efectuare a acestora sunt la fel pentru toate modurile de comunicare [7, p.157].

De precizat că, legislația penală a României nominalizează în mod expres faptele de evaziune fiscală ca fiind cuprinse în categoriile și natura infracțiunilor ce pot justifi-

ca interceptarea, noua reglementare asimilând acest concept, fiind inclusă în categoria infracțiunilor pentru care legea prevede pedeapsa mai mare de 5 ani.

Apreciem că, legiuitorul a cuprins în categoria faptelor penale ce pot fi supuse autorizării și infracțiunile de evaziune fiscală, lărgind astfel sfera faptelor cu caracter penal pentru care se pot autoriza măsurile speciale de supraveghere, datorită recomandărilor Curții Europene referitoare la existența criteriilor clare și obiective care să definească categoriile și natura infracțiunilor ce pot justifica supravegherea, în vechea legislație, evaziunea fiscală fiind absorbită de conceptul "alte infracțiuni grave", text mult prea vag, care putea da naștere la arbitrar, criteriu discutabil, fiind supus aprecierilor organului judiciar.

În mod concret, pentru autorizarea interceptării, art.139 alin.1 CPP al României, prevede necesitatea existenței unei suspiciuni rezonabile cu privire la pregătirea unei infracțiuni de evaziune fiscală, coroborată cu proporționalitatea măsurii de restrângere a drepturilor și libertăților fundamentale, date fiind particularitățile cauzei, importanța informațiilor ori a probelor ce urmează a fi obținute sau gravitatea infracțiunii. Mai mult, se impune ca probele ori localizarea și identificarea bănuțului sau inculpatului să nu poată fi obținute în alt mod, ori obținerea lor ar presupune dificultăți deosebite ce ar prejudicia ancheta, ori există un pericol pentru siguranța persoanelor sau a bunurilor de valoare.

Delictelor fiscale sunt fapte atipice, care, deși nu se comit prin acte de violență, neprezentând astfel un pericol pentru siguranța persoanelor, aduc atingere bugetului de stat, contribuind la involuția acestuia, acesta fiind de altfel, în opinia noastră și motivul inserării acestora în prevederile legale ce conferă posibilitatea interceptării lor.

Astfel, sunt numeroase situațiile în care acestea sunt comise de voiajori, care folosindu-se de date false, se prezintă la diferite societăți comerciale beneficiare, unde, aferent bunurilor livrate (care de cele mai

multe ori provin din comiterea unor alte infracțiuni precum înșelăciunile cu instrumentele de plată, delapidări, furturi sau spălările de bani), emit documente fictive, în numele unor societăți de tip "fantomă", pe care de altfel nu le înregistrează în contabilitatea acestor societăți. În acest mod, pe de o parte autorii se sustrag de la plata taxelor și impozitelor datorate față de bugetul de stat, iar pe de altă parte introduc în circuitul economic în mod nelegal, produse obținute din zona "gri" de activitate. În astfel de cazuri, tocmai pentru a putea identifica aceste persoane, sunt necesare măsurile speciale de supraveghere, în vederea identificării și localizării lor.

O altă situație utilă identificării delictelor fiscale prin utilizarea supravegheților tehnice este cea a întocmirii în fals a unor situații de lucrări nereale, înregistrate atât în contabilitatea furnizorului, cât și a beneficiarului, însă care au caracter fictiv, scopul lor fiind diminuarea bazei impozabile a beneficiarului. Și aceste fapte sunt greu de probat, întrucât nici unul dintre reprezentanții ai societăților aparent implicate nu recunosc comiterea infracțiunilor imputate, motiv pentru care se impune interceptarea convorbirilor dintre presupușii "parteneri", în vederea probării faptului că relațiile comerciale derulate au un caracter pur fictiv.

Interceptările sunt utile și pentru a identifica administratorul faptic al societății, întreprinderii, întrucât, de cele mai multe ori, în vederea sustragerii de la răspunderea penală, bănușii înființează societăți comerciale în numele unor persoane cu o stare materială precară și un nivel intelectual redus, pe care ulterior le utilizează la comiterea delictelor fiscale.

Cu toate acestea, potrivit unei opinii exprimate în doctrină, autorizarea interceptării și înregistrării trebuie să fie dată numai atunci când acest lucru este imperios necesar în economia probatoriului ce se administrează într-o cauză penală [8, p.141]. Legiuitorul a urmărit prin această formulare și evitarea unor abuzuri ale organelor judiciare în administrarea acestui mijloc de probă.

Aceste măsuri trebuie utilizate doar în situații excepționale, principiul subsidiarității impunând folosirea unor mijloace mai puțin invazive, care pot conduce la aceleași rezultate, dacă utilizarea lor nu presupun impedimente de ordin practic.

Sunt și situații în care, datorită lipsei textului legal care să delimiteze forma infracțiunii de evaziune fiscală, nu este cuantificată gravitatea acesteia. Se ajunge la concluzia că, efectuarea interceptărilor se poate utiliza chiar dacă se constată existența unor acte preparatorii sau a unei tentative neincriminate, aspect ce pune în discuție atât respectarea principiului proporționalității, cât și a echității procesului penal. Din acest motiv, ofițerul de urmărire penală este obligat să adune un minim de date referitoare la activitatea infracțională desfășurată de bănuș, și numai după obținerea acestora să solicite judecătorului de drepturi și libertăți, interceptarea lui, pe considerentul că, condiția privitoare la existența unei suspiciuni cu privire la pregătirea unei infracțiuni, poate fi considerată a fi în opoziție cu principiul constituțional al legalității incriminărilor, dat fiind că legislația penală consacră principiul neincriminării actelor pregătitoare. Pe cale de consecință, în cazul infracțiunilor de evaziune fiscală care nu sunt incriminate în faza actelor pregătitoare, ofițerii de urmărire penală nu pot fi îndreptățiți să solicite dispunerea unui procedeu probatoriu de supraveghere, decât în cazul existenței unor suspiciuni rezonabile cu privire la punerea în executare a hotărârii de a comite infracțiunea de evaziune fiscală. Efectuarea unor astfel de solicitări ar putea genera abuzuri și în situația în care aceștia și-ar întemeia solicitarea pe motivarea că, obținerea probelor într-o anumită cauză presupune dificultăți deosebite ce ar prejudicia ancheta, ori când există pericol pentru siguranța persoanelor sau a bunurilor, întrucât, există riscul ca în orice cauză în care se cercetează infracțiuni de evaziune fiscală să se procedeze la solici-tatea unor astfel de măsuri.

Alte condiții impuse în literatura de specialitate impun ca infracțiunea să fie determinată, adică să privească

că o anumită faptă și anumiți făptuitori, persoana bănușă că a comis ori pregătește comiterea unei infracțiuni să utilizeze posturi telefonice sau alte mijloace electronice de comunicare [9, p.146], ori ca urmărirea penală să fie începută, cel puțin cu privire la faptă [10, p.216].

Supravegherea tehnică poate fi continuă, în cazul interceptării și înregistrării convorbirilor telefonice sau secvențială, în cazul înregistrărilor audio-video efectuate în mediul ambiant, efectuate de organele de urmărire penală pentru valorificarea momentelor operative.

Se apreciază în doctrină că înregistrările de sunet sau imagine pot fi folosite în cazul tuturor infracțiunilor susceptibile, prin natura lor, să fie săvârșite în flagrant [11, p.214]. O modalitate de comitere a infracțiunii de evaziune fiscală ce poate fi depistată în flagrant este cea utilizată în vederea comercializării "la negru" a produselor supuse accizării, tocmai în vederea sustragerii de la plata accizelor aferente. În aceste cazuri, se recomandă ca întreg procesul de constatare să fie filmat sau înregistrat, pentru că ulterior înregistrarea poate furniza elemente probatorii suplimentare, constituind totodată o probă suplimentară ce atestă respectarea cerințelor procesual penale.

După obținerea autorizațiilor privind interceptarea, structurile specializate, din dispoziția organului de urmărire penală, efectuează interceptările convorbirilor, pe care le stochează pe un suport informatic. Acest suport, pe care se află stocate datele informatice privind interceptarea și înregistrarea comunicațiilor ori a oricărui alt tip de comunicare, stă la baza întocmirii de către procuror sau organul de urmărire penală a unui proces-verbal pentru fiecare activitate de supraveghere tehnică, în care este obligatoriu a se consemna rezultatele activităților efectuate care privesc fapta ce formează obiectul cercetării sau contribuie la identificarea ori localizarea persoanelor, datele de identificare ale suportului care conțin rezultatul activităților de supraveghere tehnică, numele persoanelor la care se referă, dacă sunt cunoscute, sau alte date de identificare, precum și, după

caz, data și ora la care a început activitatea de supraveghere și data și ora la care s-a încheiat.

Pentru a putea fi utilizate în procesul penal, aceste interceptări trebuie fixate de către organul de urmărire penală obligatoriu în acte de procedură penală. Asemenea activități sunt consemnate amănunțit de către ofițerii de urmărire penală în procesele-verbale corespunzătoare, care sunt obligați să respecte etapizarea acțiunilor derulate. La procesul-verbal este atașată copia suportului care conține înregistrarea convorbirii, într-un plic sigilat cu sigiliul organului de urmărire penală [12, p.205]. De altfel, înregistrarea comunicărilor pe diferite suporturi, precum și păstrarea acestora în condițiile dispuse de prevederile Codului de procedură penală a fost reglementată în vederea asigurării posibilității de a fi ascultate sau vizualizate ulterior, dar și cu scopul de a se asigura, la nevoie, verificarea corespondenței între conținutul înregistrărilor și cel al proceselor-verbale. Operațiunea de interceptare nu este susceptibilă de a fi fixată pe un anumit suport, prin urmare ceea ce se conservă este înregistrarea [13, p.218].

Autorul A.Sava susține în sens contrar opiniei majoritare, că întocmirea procesului-verbal și consemnarea în scris, reprezintă doar o garanție și o certificare că înregistrările au fost efectuate în mod corect, precum și un mijloc de a facilita consultarea lor, însă acesta nu reprezintă un mijloc de probă [14, p.145].

În ceea ce privește redarea în scris a conținutului convorbirilor, acestea trebuie să fie efectuate în anumite condiții. Astfel, redarea se face în forma literară a conținutului convorbirii, cu păstrarea, în limite admisibile, a specificului vorbirii persoanelor implicate, putând fi păstrate regionalismele, termenii argotici sau de jargon, particularitățile de pronunție etc.[15, p.6].

Se impune a se ține cont de explicarea unor cuvinte – regionalisme, acronime, termini tehnici sau argotici, care pot conduce la o interpretare subiectivă a dialogului,

așa cum se întâmplă în practică [16, p.92-93].

Așa cum bine precizează autorul D.Stanciu în lucrarea „Considerații teoretice și practice privind interceptările și înregistrările audio și video în procesul penal român”, rațiunea înregistrării convorbirilor sau comunicărilor pe diverse tipuri de suporturi constă în necesitatea ascultării sau vizualizării ulterioare, în mod repetat, a informațiilor stocate, în vederea redării convorbirilor în formă scrisă, a verificării corespondenței dintre conținutul convorbirilor și redarea în scris a acestora și a certificării pentru autenticitate, cu prilejul administrării mijloacelor de probă sau expertizării.

În opinia autorului, nu trebuie neglijată nici modalitatea de utilizare a semnelor de punctuație și a frazeologiei în redarea nuanțelor de exprimare sau chiar al tonului vocii, care, în anumite situații, ar putea conduce la o conotație diferită a convorbirii raportat la sensul mesajului transmis de interlocutori [17, p.13-14].

De precizat că, organele de urmărire penală sunt obligate să transcrie în întregime relațiile existente în înregistrări, fără a utiliza trunchieri, adăugiri, înlocuiri de fraze, respectiv să întocmească procesul-verbal de redare conform prevederilor Codului de procedură penală, întrucât, în situația nerespectării acestor aspecte, devin incidente prevederile referitoare la nulitatea acestuia.

Mai mult, procesul-verbal constituie mijloc de probă scrisă cu privire la faptele și împrejurările constatate cu ocazia interceptării. La acesta se atașează copia suportului ce conține înregistrarea convorbirii, într-un plic sigilat cu sigiliul organului de urmărire penală [12, p.205]. Suportul sau o copie certificată a acestuia se păstrează la sediul parchetului, în locuri speciale, în plic sigilat și va fi pus la dispoziția instanței, la solicitarea acesteia, iar după sesizarea instanței, copia suportului care conține activitățile de supraveghere tehnică și copii de pe procesele-verbale se păstrează la greșa instanței, în locuri speciale, în plic sigilat, la dispoziția exclusivă a judecătorului

sau completului investit cu soluționarea cauzei.

În legătură cu realizarea de copii ale suportului de stocare a datelor informatice ce conține rezultatul activităților de supraveghere tehnică, subiecții autorizați care efectuează această operațiune au posibilitatea să verifice integritatea datelor incluse în suportul original și, după efectuarea copieii, să semneze datele incluse în aceasta, utilizând o semnătură electronică extinsă bazată pe un certificat calificat eliberat de un furnizor de servicii de certificare acreditat și care permite identificarea neambiguă a persoanei autorizate, aceasta asumându-și astfel responsabilitatea în ceea ce privește integritatea datelor.

Subiecții autorizați care pot efectua copii ale suportului de stocare a datelor informatice ce conține rezultatul activităților de supraveghere tehnică pot fi, în ordinea firească și rațională a efectuării activității de supraveghere, persoana care realizează activități de supraveghere tehnică, în baza prevederilor art. 142 alin. (1) din Codul de procedură penală, adică procurorul sau organul de urmărire penală delegat de către acesta ori lucrătorii specializați din cadrul altor organe specializate ale statului; orice persoană autorizată care transmite date rezultate din activitățile de supraveghere tehnică, în baza prezentei legi; orice persoană autorizată care primește date rezultate din activitățile de supraveghere tehnică, în baza prezentei legi.

Dacă în cursul activității realizate se descoperă infracțiuni noi, altele decât cele pentru care s-a solicitat autorizarea sau alte categorii de infracțiuni pentru care se poate dispune interceptarea și înregistrarea audio-video, organele de urmărire penală sunt obligate să se sesizeze, procesul-verbal constituind actul de sesizare pentru infracțiunile nou descoperite.

În literatura de specialitate se recomandă ca transcrierea convorbirilor, comunicărilor sau conversațiilor purtate într-o altă limbă decât cea română să se realizeze în 2 etape, respectiv etapa I – redarea în limba în care s-au purtat convorbirile, comunicările sau conversa-

țiile și etapa a II-a – traducerea de către interpretul autorizat introdus în cauză a respectivelor transcrieri, în mod evident acesta va trebui să asculte personal înregistrarea [18, p.194-195].

Operațiunea de interceptare nu este susceptibilă de a fi fixată pe un anumit suport, prin urmare, ceea ce se conservă este înregistrarea [11, p.141].

Deși opinia majoritară, cu care suntem pe deplin de acord susține că, procesul-verbal în care sunt consemnate interceptările și înregistrările comunicațiilor și convorbirilor constituie mijloc de probă, în doctrină sunt și opinii contrare.

Astfel, se susține că întocmirea procesului-verbal și consemnarea în scris, reprezintă în esență doar o garanție și o certificare că înregistrările au fost efectuate în mod corect, precum și un mijloc de a facilita consultarea lor, însă acesta nu reprezintă un mijloc de probă [14, p.145]. La formularea acestei opinii, s-a arătat că legiuitorul acceptă și înregistrări audio sau video prezentate de părți, pentru care nu sunt prevăzute autorizarea organului judiciar și nici întocmirea unui proces-verbal.

De asemenea, în literatura de specialitate s-a conturat și opinia potrivit căreia valoarea probatorie a transcrierilor convorbirilor în procesul-verbal este foarte scăzută, trebuind înlăturate în lipsa altor probe legale [19, p.5]. Suntem de acord cu aceste susțineri, întrucât, în lipsa unor alte mijloace materiale de probă, nu se poate reține vinovăția unei persoane bănuite de comiterea unei infracțiuni, doar avându-se în vedere diverse discuții purtate cu acesta, întrucât nu întotdeauna ceea ce se exprimă verbal este însoțit – mai devreme sau mai târziu – de un act exterior de conduită, și nu se materializează ori obiectivează în realitate.

Pentru propriile gânduri nicio persoană nu poate fi condamnată, iar dacă gândurile sunt exprimate verbal într-o convorbire telefonică interceptată și înregistrată, sau în scris printr-un mesaj interceptat și înregistrat, dar nu se materializează într-o acțiune sau inacțiune in-

criminată de legea penală, simpla redare a comunicărilor respective într-un proces-verbal și stocarea pe un suport de memorie externă, nu poate satisface exigențele unei acuzații fondate despre comiterea unei infracțiuni.

Se impune examinarea întregului ansamblu de comportament exterior de conduită al suspectului sau inculpatului și pe o perioadă relevantă de timp, ceea ce presupune cunoașterea (ascultarea ori vizionarea) întregului ansamblu de înregistrări audio-video, din perioada supusă monitorizării și depunerea la dosarul cauzei, precum și prezentarea suspectului sau inculpatului a unui număr cât mai mare de înregistrări, pentru ca acuzarea ce-i este adusă să fie convingătoare, atât pentru el, cât și pentru orice observator obiectiv.

În literatura de specialitate s-a apreciat în mod corect faptul că procesele verbale de redare, având în vedere poziția și calificarea persoanelor care le întocmesc, oferă un grad mai mare de încredere, fără însă a avea, din punct de vedere legal, un regim deferențiat față de celelalte înscrisuri și, implicit față de celelalte mijloace materiale de probă [20, p.246].

În literatura de specialitate s-a statuat că în ceea ce privește redarea convorbirilor, atât la nivel teoretic, cât și practic există posibilități ipotetice de alterări, distorsionări, modificări, inserări de voci computerizate, intercalări de cuvinte, fraze sau alte elemente de contrafacere, adăugiri, ștersături, pe suportul de memorie externă [21, p.188], de către persoanele care intră în contact cu suportul ce stochează comunicările ori imaginile interceptate și înregistrate.

Cu titlu de exemplu, într-un raport de expertiză criminalistică realizat la I.N.E.C., expertul criminalist oficial a oferit următoarele ipoteze: “ Cu privire la înregistrările audio obținute prin interceptarea comunicațiilor, acestea sunt stocate pe hard-disk-uri și alți suporturi digitali și este posibilă intervenția asupra unei astfel de înregistrări fără a lăsa urme, prin editarea (în prealabil) a conținutului audio și/ sau a proprietății fișierelor ce conțin înregistrarea în litigiu, prin modifi-

carea datei și orei la care acestea au fost create, modificate sau accesate” [22, p.382–385].

După întocmire, procesul-verbal de redare este supus certificării pentru autenticitate de către procuror. Activitatea de certificare pentru autenticitate, prevăzută de art.143 alin. (4), teza ultimă din CPP, se materializează prin rezoluția procurorului, aplicată pe fiecare proces-verbal în parte, se referă la mai multe aspecte, care vizează atât problemele privind suportul fizic de memorie externă pe care se află stocate convorbirile, comunicările sau conversațiile interceptate și înregistrate, cât și cele privind mențiunile scriptice consemnate în conținutul procesului-verbal respectiv, precum și aspectele de formă și fond, pe care trebuie să le îndeplinească potrivit dispozițiilor legale [23, p.34–60].

Certificarea poate fi efectuată doar după parcurgerea a două etape, respectiv verificarea suportului de memorie externă, ce conține rezultatul activității de interceptare și înregistrare a convorbirilor, comunicărilor sau conversațiilor, obligatorii și care presupun ascultarea de către procuror a semnalelor sonore stocate pe respectivul suport fizic. Verificarea suportului în discuție este absolut necesară, pentru că, pe de o parte, pe acesta sunt stocate convorbirile, comunicările sau conversațiile propriu zise, iar pe de altă parte, semnalele sonore existente pe suport au fost transcrise pe un suport de hârtie și redată în formă scrisă, cu semne literale și cifrice, ortografice, ortoepice și de punctuație.

A doua etapă o presupune verificarea aspectelor privind mențiunile scriptice, consemnate în conținutul procesului-verbal respectiv, referitoare la conținutul convorbirilor, comunicărilor sau conversațiilor interceptate și înregistrate, precum și cele care privesc imaginile stocate cu prilejul operațiilor de video-filmare ori fotografiere.

Datele rezultate din măsurile de supraveghere care nu privesc fapta ce formează obiectul cercetării sau care nu contribuie la identificarea ori localizarea persoanelor, dacă nu sunt folosite în alte cauze penale, se

arhivează la sediul parchetului, în locuri speciale, cu asigurarea confidențialității, fiind distruse după un an de la soluționarea definitivă a cauzei, de către procuror, care întocmește un proces-verbal în acest sens.

De precizat că noua reglementare, respectiv art.145 CPP, stabilește în sarcina organului de urmărire penală obligația de a încunoștiința persoana supravegheată, în termen de 10 zile de la data încetării măsurii tehnice, despre activitatea de supraveghere tehnică efectuată, dând dreptul acesteia, ca la cerere, în termen de 20 zile de la înștiințare să asculte convorbirile, comunicările, respectiv să ia la cunoștință de conținutul proceselor-verbale de redare.

Totodată precizăm că, în sarcina persoanelor care au luat la cunoștință despre conținutul înregistrărilor, incumbă obligația de confidențialitate. Cu toate acestea, nu există o garanție certă că datele respective, privind aspecte de natură profesională, extraprofesională, din viața privată ori de natură infracțională, dar care să nu se circumscrie infracțiunilor prevăzute de art. 139 alin. (2) din CPP, nu pot fi, ipotetic, folosite ca date informative ori investigative ori în scop șantajist sau ca material compromițător la adresa imaginii persoanei în discuție. Considerăm că pentru aceste situații, legiuitorul nu a oferit, prin textele Codului de procedură penală, soluții optime și dincolo de orice suspiciune, atunci când a reglementat regimul juridic al datelor rezultate din măsurile de supraveghere, care nu privesc fapta ce formează obiectul cercetării sau care nu contribuie la identificarea ori localizarea persoanelor, dacă nu sunt folosite în alte cauze penale.

Concluzii. La momentul introducerii în legislația penală, interceptările au reprezentat o modernizare a sistemului probatoriu. În timp, posibilitatea de alterare a conținutului înregistrărilor a fost diminuată de legiuitor prin instituirea unor măsuri de verificare, respectiv prin instituirea unor condiții de autorizare și de efectuare.

Cu toate acestea, textul în vigoare comportă diferite critici, materi-

alizate în contestarea interceptărilor, motiv pentru care instanțele de judecată trebuie să le analizeze cu anumite rezerve, existând atât posibilitatea falsificării lor, cât și interpretării subiective a convorbirilor, tocmai pentru a imprima conotații penale faptelor cercetate. La această concluzie conduce și aspectul că, ofițerii de urmărire penală aleg din cumulul de convorbiri, doar acelea pe care le consideră utile cauzei, de multe ori existând un subiectivism, din dorința probării activității infracționale.

În acord cu principiul aflării adevărului, informațiile operaționale care se desprind din interceptările sau înregistrările audio-video, ca mijloace de probă în procesul penal, trebuie decodificate cu maximă responsabilitate de organul judiciar.

Referințe bibliografice

1. I.Gârbuleț, *Traficul de persoane*, Editura Universul Juridic, București, 2010.
2. C.Bârsan, *Convenția europeană a drepturilor omului. Comentariu pe articole*. Vol.I. drepturi și libertăți, Ed. All Beck, București, 2005.
3. G. Mateuț, *Tratat de procedură penală – Partea generală*, volumul I, Editura C.H. Beck, București, 2007.
4. V. Păvăleanu, *Drept procesual penal. Partea generală*, vol.I, ed. a III – a, Editura Lumina Lex, București, 2007.
5. G.Theodoru, *Tratat de drept procesual penal*, Ed.Hamangiu, București, 2007.
6. I. Neagu, *Drept procesual penal. Tratat*, Ed. Global Lex, București, 2004.
7. M.L.Pamfil, *Drept procesual penal. Partea generală*, Ed.Venus, Iași, 2005.
8. N.A.Dărăngă, *Drept procesual penal roman. Curs*, Ed.Dacris, Otopeni, 2006.
9. I.Poiană, I.Păcurariu, *Drept procesual penal. Note de curs*, Ed.Universul Juridic, București, 2011.
10. G.Coca, *Instituții de drept procesual penal, Vol.I, Partea generală*, Ed.Wolters Kluwer România, București, 2010.
11. N.Grofu, *Înregistrările audio sau video și înregistrările de sunet sau de imagine – distincții în cazul constatării infracțiunii flagrante*, în *Dreptul*, nr.9/2009.
12. Jidovu N., *Drept procesual penal, ediția a II a*, Ed. C.H. Beck, București, 2007.
13. Grofu N., *Înregistrările audio sau video și înregistrările de sunet și imagine – distincții în cazul constatării infracțiunii flagrante*, *Revista Dreptul*, nr.9/2009.
14. Sava A., *Aprecierea probelor în procesul penal*, Ed.Junimea, Iași 2002.
15. Gârbuleț I., Grădinaru S., *Valoarea probatorie a înregistrărilor audio sau video efectuate în cauzele penale*, *Curentul juridic*, nr.1/2012, București.
16. Dumitru D., *Tactica interceptării și înregistrării comunicărilor*, Chișinău, 2010, www.cnaa.md.
17. Stanciu D., *Considerații teoretice și practice privind interceptările și înregistrările audio și video în procesul penal roman*, pe www.univnt.ro.
18. M. V. Tudoran, *Teoria și practica interceptărilor și înregistrărilor audio sau video judiciare*, Ed. Universul Juridic, Biblioteca profesioniștilor, București, 2012.
19. Gh.Mateuț, *Mijloacele de probă obținute în mod ilegal*, www.mateut-budusan.ro.
20. A. Crișu, *Drept procesual penal. Ediție revizuită și actualizată conform Legii 202/2010*, Ed.Hamangiu, București, 2011.
21. A.Petre, C.Grigoraș, *Înregistrările audio și audio-video, mijloace de probă în procesul penal. Expertiza judiciară*, Ed. C.H. Beck, București, 2010.
22. M.V.Tudoran, *Teoria și practica interceptărilor și înregistrărilor audio sau video judiciare*, Ed. Universul Juridic, Biblioteca profesioniștilor, București, 2012, Anexa 9.
23. D.I.Cristescu, V. Enescu, *Prolegomene privind administrarea și expertizarea probelor multimedia*, Ed. Solness, Timișoara, 2013.

Date despre autor:

Florin-Ilie LICĂ,

Ofițer de urmărire penală

În cadrul Inspectoratului de Poliție

Mureș

E-mail: florinlica82@yahoo.com

Tel.+(40) 740-028-004